

Natuur.oriolus

België-Belgique
P.B.
Antwerpen X
3/1485

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR ORNITHOLOGIE | ERK. P706369 | OKTOBER-NOVEMBER-DECEMBER 2014 | JG 80 | NR 4
NATUURPUNT | COXIESTRAAT 11 | B-2800 MECHELEN

natuurpunt
Studie

Prooikeuze roofvogels in
de Noorderkempen

119

Dieet Slangenarend
Kalkense Meersen

130

Zangvogels herkennen,
vleugels en staart

132

Dieet van pleisterende Slangenarend in de Kalkense Meersen (O)

» Dominique Verbelen

Op 13 juli 2014 ontdekte Maarten Jacobs een Slangenarend in de Kalkense Meersen (O). Jacobus - genaamd naar de ontdekker - verbleef 51 dagen in het gebied (tot 1 september 2014) en zorgde voor een gestage stroom aan roofvogelfans. Zo'n lang verblijf is uitzonderlijk, net als het vastgestelde dieet.

» Slangenarend *Circaetus gallicus* met Gewone pad *Bufo bufo* als prooi. 22 juli 2014. Kalken (O) (Foto: Chris Steeman)

In het verleden bleven Slangenarenden *Circaetus gallicus* al vaker voor een langere periode in ons land hangen. Het record werd gevestigd in 1988 toen een exemplaar maar liefst 70 dagen verbleef in Kalmthout (A). De ranglijst wordt aangevuld met Meeuwen-Gruitrode (L) (56 dagen, 2011), Ben-Ahin (Lg) (48 dagen, 1991), Tienne de Breumont (N) (44 dagen, 2000), Brecht (A) (41 dagen, 2010) en Meeuwen-Helchteren (L) (37 dagen, 2010). Jacobus pakt dus brons in de ranking van de langblijvers. En toch is het langdurig verblijf van een Slangenarend in de Kalkense Meersen opmerkelijk. Alle andere locaties hebben één ding gemeen: er zitten reptielen, de favoriete hap van een Slangenarend. Gemiddeld eet een volwassen Slangenarend 1 à 2 middelgrote slangen per dag. In de Kalkense Meersen komen echter geen reptielen voor.

Op 22 juli 2014 werd voor het eerst vastgesteld hoe Jacobus een Gewone pad *Bufo bufo* van een pas gemaaid hooiland wegplukte. Op 27 juli was het weer raak. Nadat de Slangenarend een goed uur de omliggende hooilanden had afgespeurd vanaf de top van een wilg *Salix sp.*, dook hij vanaf zijn uitkijk recht naar een Gewone pad.

De vogel vloog daarna snel op, met de pad in de klauwen. Nadat Jacobus wat hoogte had gewonnen, werd de prooi van poot naar bek gebracht en in de vlucht ingeslikt. Enkele dagen later, op 4 augustus, hing de Slangenarend tegen de wind in te flappen, boven een hooiland, en stuwde plots snel loodrecht naar beneden. Op circa 30 meter boven de grond werd nog even afgeremd, mogelijk om de exacte locatie van de prooi te kunnen inschatten. Daarna volgde het finale deel van de duik. Ook nu bleef de Slangenarend maar kort op de grond zitten en vloog weg met een Bastaardkikker *Pelophylax kl. esculentus* of Meerkikker *Pelophylax ridibundus* s.l. in de klauwen. Op geringe hoogte werd de prooi naar de bek gebracht en in de vlucht in zijn geheel ingeslikt. Op 20 augustus greep Jacobus een Konijn *Oryctolagus cuniculus* en op 21 augustus was het de beurt aan een Wezel *Mustela nivalis*.

Het dieet van de Slangenarend wordt in de literatuur uitgebreid beschreven. In Europa zijn de voornaamste prooien Geelgroene toornslang *Hierophis viridiflavus*, Esculaapslang *Zamenis longissimus*, Luipaardslang *Zamenis situla*, Adderringslang *Natrix maura*,

▶ Slangenarend *Circaetus gallicus* met groene kikker *Pelophylax spec.* als prooi. 4 augustus 2014. Kalken (O) (Foto: Filip De Ruwe)

Ringslang *Natrix natrix* en Gladde slang *Coronella austriaca* (Glutz von Blotzheim *et al.*, 1971). Sporadisch worden ook Adders *Vipera berus* en Aspissadders *Vipera aspis* gevangen. Slangen zouden goed zijn voor ca. 50% van een doorsnee dieet (Glutz von Blotzheim *et al.*, 1971; Sidorovich, 2011). Zowel het slangenandeel als de soortensamenstelling zijn echter sterk afhankelijk van de regio. In Granada (Spanje) bestond het dieet voor 95% uit slangen en ging het bijna uitsluitend om Hagedisslang *Malpolon monspessulanus*, Trapslang *Elaphe scalaris* en Hoefijzerslang *Coluber hippocrepis* (Gil & Pleguezuelos, 2001) terwijl een studie uit het Dadia Forest (Griekenland) kwam op bijna 80% aan slangenprooien, met Ringslang als belangrijkste soort (Bakaloudis *et al.*, 1998). Kortweg het dieet van de Slangenarend weerspiegelt netjes de lokale slangenfauna.

Bij de niet-slangen gaat het vooral om Hazelworm *Anguis fragilis*, Scheltopusik *Pseudopus apodus*, Parelhagedis *Timon lepidus*, Muurhagedis *Podarcis muralis* en Zandhagedis *Lacerta agilis*. Amfibieën worden minder regelmatig gemeld als prooisoot, al waren

▶ Slangenarend *Circaetus gallicus* met Wezel *Mustela nivalis* als prooi. 20 augustus 2014. Kalken (O) (Foto: Francis Pattyn)

kikkers in een dieetstudie in Wit-Rusland toch nog goed voor 14,4% van het totale prooiaantal (Sidorovich, 2011). Kleine zoogdieren worden maar zelden gemeld als prooisoot van Slangenarenden. Het dieet van deze Slangenarend geeft aan dat de soort vrij vlot haar dieet kan aanpassen aan het voedselaanbod.

Dominique Verbelen, Torrekenstraat 41, B- 9820 Munte;
dominique.verbelen@natuurpunt.be

Referenties

- Bakaloudis D.E., C.G. Vlachos & G.J. Holloway 1998. Habitat use by Short-toed Eagles (*Circaetus gallicus*) and their reptilian prey during the breeding season in Dadia Forest (North-Eastern Greece). *The Journal of Applied Ecology*, Vol. 35, No. 6, (1998), 821-828.
- Gil J.M. & J.M. Pleguezuelos 2001. Prey and prey-size selection by the short-toed eagle (*Circaetus gallicus*) during the breeding season in Granada (south-eastern Spain). *J. Zool., Lond.* (2001) 255, 131-137.
- Glutz von Blotzheim U.N., K.M. Bauer & E. Bezzel 1971. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 4. Frankfurt am Main.
- G. & M. Pizarro 2007. Snake species richness and shrubland correlate with the short-toed eagle (*Circaetus gallicus*) distribution in south-eastern Spain. *Ann. Zool. Fennici* 44, 314-320.
- Sidorovich V.E. 2011. *Analysis of vertebrate predator-prey community*. Minsk, Tesey.

Samenvatting – Abstract - Résumé

Van 13 juli tot 1 september 2014 verbleef een Slangenarend in de Kalkense Meersen (O). Dit is merkwaardig, aangezien er geen slangen (en zelfs geen reptielen) in dit gebied voorkomen. In deze bijdrage wordt een overzicht gegeven van de vastgestelde prooien.

From 13 July 2014 until at least 1 September 2014 a Short-toed Eagle Circaetus gallicus was present in the Kalkense Meersen (O), although snakes and even reptiles don't occur in this area. A brief overview of prey is presented.

Du 13 juillet au 1er septembre 2014, un Circaète Jean-le-Blanc Circaetus gallicus a résidé dans les Kalkense Meersen (O). Ceci est d'autant plus remarquable qu'il n'y a pas de serpents (ni aucun autre reptile) dans cette région. Cette contribution donne un aperçu des proies qui ont été déterminées.